Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Eduskunnan hallintovaliokunta pyytää maakunnan liitoilta kirjallisia asiantuntijalausuntoja hallituksen esitykseen HE 54/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain 1, 4 ja 13 §:n muuttamisesta sekä alueiden kehittämisestä ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta.

Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään torstaina 28.4.2016 klo 14 mennessä osoitteella HaV@eduskunta.fi.

Maakunnan liitot ovat antaneet yhteisen lausunnon työ- ja elinkeinoministeriölle HE-luonnoksesta 1.4.2016. Liittojen lausunnossa perusteltuja muutosesityksiä ei ole otettu huomioon nyt käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä. Liitot haluavat edelleen tähdentää hallintovaliokunnalle HE:n osalta seuraavia seikkoja:

Säädösmuutoksilla tuettava maakuntauudistusta

Valtioneuvosto on päättänyt muodostaa Suomeen 18 itsehallintoaluetta (maakuntaa) nykyisten maakuntien pohjalta. Maakunnan liittojen ja ELY-keskusten tehtävät sekä osa kuntien tehtävistä muodostavat uuden maakuntaitsehallinnon elinvoimapolitiikan kokonaisuuden.

Maakunnan liittojen mielestä kaikki säädösvalmistelu tulevan maakuntapohjaisen itsehallinnon toimialaan kuuluvista ja sitä sivuavista asioista tulee tehdä maakuntauudistuksen kokonaisuus huomioiden. Säädösmuutosten tulee tukea käynnissä olevan maakuntauudistuksen linjauksia: 18 aidosti itsehallinnollista maakuntaa, jotka voivat tehdä keskenään sopimuksia tehtävien hoitamisesta maakunnan sisällä ja maakuntien kesken.

Maakunnan liitot ilmaisevat huolensa siitä, että ELY-keskusten tehtäviä kootaan toistuvilla säädösmuutoksilla suurempiin aluekokonaisuuksiin tai valtakunnallisesti hoidettavaksi (vrt. rahoituslain 8§:n muutosesitys). Avoimeen ja läpinäkyvään lainvalmisteluun ei mielestämme kuulu myöskään jatkuva asetustehtailu, joka maakuntahallintouudistuksen valmisteluvaiheessa pala palalta heikentää tulevan maakuntaitsehallinnon edellytyksiä omaehtoiseen ja vaikuttavaan elinvoimapolitiikkaan.

HE:n luvussa 3 (Asian valmistelu) todetaan: ”Esitystä ei ehdoteta muutettavaksi, koska kyseessä on vähäinen, määräaikaisena hankkeena tehtävä yrityspalvelujen kehittämistoiminta.”

Maakunnan liitot muistuttavat, että viime vuosien useiden ”vähäisien” asetusmuutosten jälkeen Ely-keskusten keskinäisiä vastuusuhteita ja koordinaatiorakenteita on vaikea hahmottaa, ja päätöksenteon etääntyminen vaikuttaa sekä prosesseihin että päätöksiin.

Rahoituslain 8§:n laajentamiselle ei perusteluja

Nyt lausunnolla olevalla lakimuutoksella ehdotetaan rahoituslain 8§:ssä laajennettavaksi ELY-keskusten EAKR-tukivalikoimaa myös yrityspalveluiden kehittämiseen liittyviin kehittämis- ja investointihankkeisiin. Lakitekstissä tullaan jo hyvin lähelle maakunnan liittojen alueellisen kehittämistuen (saman lain 7§) sisältöä. Perusteluosassa muutosehdotusta tosin perustellaan erityisesti ELYjen yritystukiin kytkeytyvän Yritys-Suomi –palvelun kehittämistarpeella, ja siihen käytettäisiin INKA-ohjelmasta käyttämättä jääneitä varoja. Koska jäljellä olevia INKA-varoja on jo merkittävästi sidottu uuteen pk-instrumenttiin sekä Salon rakennemuutostilanteen hoitamiseen, lakimuutos koskisi vähäistä euromäärää. HE-perusteluosassa tämä on täsmentynyt 1-3 miljoonaksi euroksi ja 1 htv:n työpanokseksi yrityspalvelujen kehittämistä koordinoivassa Ely-keskuksessa.

Elinkeinoelämän toimintaedellytysten kehittämis- ja investointihankkeet voidaan rahoittaa maakunnan liittojen rahoituslain 7§:n mukaisilla toimilla. Maakunnan liitot huomauttavat, että ehdotettu lakimuutos synnyttäisi yrityspalveluiden kehittämiseen liittyen päällekkäisyyttä ELY-keskusten ja maakunnan liittojen tukivalikoimaan ja rahoittajarooleihin. Työnjako ao. tahojen kesken ratkaistaan maakunnittain maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmassa.

Maakunnan liitot myös muistuttavat, että valtion oman tuotannon hankkeisiin on kehotettu suhtautumaan pidättyvästi. Rakennerahastovaroilla ei pidä täydentää valtionhallinnon rahoitusvajetta, eikä tällä tavoin toteutettuna myöskään paikata teknisen avun niukkuutta. Koska ESR-varoin kehitetty Yritys-Suomi –konsepti on jo vakiintunut toimintamalli, sen tukeminen EAKR-varoin lienee myös lähellä toiminta-avustusta.

Em. perustein katsomme, että rahoituslain 8§:n osalta lakimuutos on tarpeeton, eikä se myöskään edistä hallituksen norminpurkutavoitetta. Jäljellä oleva INKA-rahoitus voidaan palauttaa maakuntien kehyksiin, käyttää uuteen valtakunnalliseen pk-aloitteeseen tai osoittaa muuhun valtakunnalliseen EAKR-toimenpiteeseen kuullen ensin maakuntia. Jos Yritys-Suomi-palvelun kehittämiseen on välttämätöntä osoittaa EU-rahoitusta, toimenpide tulee sisällyttää edelleen ESR-rahoitukseen ja tehdä tämän edellyttämä ohjelma-asiakirjan tarkistus.

HE:n luvussa 3 (Asian valmistelu) todetaan: ”Esitystä ei ehdoteta muutettavaksi, koska kyseessä on vähäinen, määräaikaisena hankkeena tehtävä yrityspalvelujen kehittämistoiminta.”

Maakunnan liitot katsovat, että vähäisyys ja määräaikaisuus, oman tuotannon hanke ja toiminta-avustustyyppinen rahoitus sopivat tässä tapauksessa paremmin perusteluiksi esitetyn lakimuutoksen hylkäämiselle.

Tavoitteista ja alueiden uudistumisen neuvottelukunnasta

Lain tavoitteen (1§) ja alueiden kehittämisen tavoitteiden (4§) täydennyksiä pidämme hyvinä.

Alueiden uudistumisen neuvottelukunnan (13§) tehtäviin sekä Suomen maantieteelliseen laajuuteen ja alueiden erilaisuuteen nähden maakunnan liittojen edustus neuvottelukunnassa on liian ohut. Neuvottelukunnan aluekehitysasiantuntemuksen ja aluetuntemuksen vahvistamiseksi esitämme sen kokoonpanoa täydennettäväksi maakuntaliittojen edustajilla suuralueittain.

HE:n luvussa 3 (Asian valmistelu) todetaan seuraavaa: ”Alueiden uudistumisen neuvottelukunnan kokoonpanoa ei esitetä laajennettavaksi, sillä se on luonteeltaan enemmänkin ministeriöiden välinen yhteistyöelin ja sen tarkoituksena on olla eräänlainen vastine maakuntien yhteistyöryhmille. Neuvottelukunnan käytännön työssä tullaan varmistamaan alueellisen näkökulman huomioon ottaminen.”

Maakunnan liitot pitävät em. perusteluja ristiriitaisina ja harhaanjohtavina. Sekä voimassa olevan lain että lakiesityksen 1 §:ssä (Tavoite) korostetaan aluelähtöisyyttä, ja olisikin luontevaa koota AUNEen maakuntien asian- ja aluetuntemusta maan eri osista. Strategisiin kysymyksiin keskittyvä ”ministeriöiden välinen yhteistyöelin” ei voi olla ”eräänlainen vastine” maakuntien yhteistyöryhmille eikä varsinkaan perustelu maakuntien minimaaliselle edustukselle AUNEssa. MYR:n rooli liittyy aluekehityslain 28§ mukaisesti nimenomaan ohjelmien toimeenpanoon maakunnassa.

Suomen maakunnan liittojen puolesta 28.4.2016

Jari Parkkonen
maakuntajohtajien pj.

Jukka Ylikarjula
maakuntajohtajien vpj.